ЗМІСТ

Зрада Айнштайна

КУПИТИ

Переглянути та купити книгу на **ridmi.ua**

Про книгу

Ерік-Емманюель Шмітт — відомий франко-бельгійський письменник, драматург і кінорежисер, який уславився завдяки своїй філософській прозі, присвяченій актуальним проблемам сьогодення. З 1991 року його п’єси є хітами не лише у Франції, а й в усьому світі. «Гість» (1994, тричі отримувала відзнаку ім. Мольєра), «Загадкові варіації» (1997; у першій постановці грав Ален Делон; у Києві ця п’єса з великим успіхом іде у Молодому театрі), «Фредерік, або Бульвар злочину» (1998; у першій постановці грав Жан-Поль Бельмондо), «Месьє Ібрагім і квіти Корану» (2001), «Оскар і Рожева пані» (2002; в Україні ця п’єса йде у кількох театрах, але найвідомішу версію створено Ірмою Вітовською 2015р.) та інші п’єси перетворили Е.-Е. Шмітта на театральну зірку першої величини. П’єсу «Зрада Айнштайна» (La trahison d’Einstein, 2014) присвячено моральній дилемі одного з найбільших в історії людства вчених: далі обстоювати свою жорстку позицію пацифіста чи все ж подарувати людству зброю, яка, ймовірно, врятує його від жахливої війни. У творі піднімають актуальні для України питання: патріотизму і гуманізму, пацифізму і мілітарної моці держави, нації й людства тощо. П’єса «Готель між двох світів» (Hôtel des deux mondes, 1999) — химерний погляд на «ціну» людини, на її справжню сутність. Людські душі, потрапляючи в дивне місце посеред неба й землі, раптом відчувають у собі прагнення другого шансу. Чи буде дозволено їм отримати цей шанс? «”Зрада Айнштайна” — надзвичайно вдала п’єса в жанрі huis clos, якою я насолоджувався, мов напруженим кінофільмом, адже її побудовано з окремих епізодів. Обожнюю сучасний театр, який рухається, де багато світла і музики...» Steve Suissa, Théâtral Magazine «”Готель між двох світів” — театралізована церемонія екзорцизму, вигнання смерті...» Philippe Tesson, Figaro Magazine

колекція театральна

Ерік-Емманюель Шмітт

ЗРАДА АЙНШТАЙНА

Éric-Emmanuel Schmitt

HÔTEL DE DEUX MONDES

LA TRAHISON D'EINSTEIN

ALBIN MICHEL

Ерік-Емманюель Шмітт

ГОТЕЛЬ МІЖ ДВОХ СВІТІВ

ЗРАДА АЙНШТАЙНА

З французької переклав
Іван Рябчій

ВИДАВНИЦТВО АНЕТТИ АНТОНЕНКО
ЛЬВІВ

ББК 84.4 Фра-44
Ш-73

Ерік-Емманюель Шмітт
ЗРАДА АЙНШТАЙНА
П'єси
З французької переклав Іван Рябчій

Перекладено за виданнями:
Eric-Emmanuel Schmitt
La Trahison d'Einstein
Éditions Albin Michel, Paris
ISBN: 978-2-226-25429-0

Eric-Emmanuel Schmitt
Hôtel des deux mondes
Éditions Albin Michel, Paris
ISBN: 978-2-226-10962-0

«La Trahison d'Einstein» Éditions Albin Michel - Paris 2014
«Hôtel des deux mondes» Éditions Albin Michel - Paris 1999

Ерік-Еманюель Шмітт — відомий франко-бельгійський письменник, драматург і кінорежисер, який уславився своєю філософською прозою, присвяченою актуальним проблемам сьогодення. З 1991р. його п'єси є хітами не лише у Франції, а й в усьому світі. «Гість» (1994, тричі отримувала відзнаку ім. Мольєра), «Загадкові варіації» (1997; у першій постановці грав Ален Делон; у Києві ця п'єса з великим успіхом ставиться у Молодому театрі), «Фредерік, або Бульвар злочину» (1998; у першій постановці грав Жан-Поль Бельмондо), «Месьє Ібрагім і квіти Корану» (2001), «Оскар і Рожева пані» (2002; в Україні ця п'єса ставиться у кількох театрах, але найвідомішу версію створено Ірмою Вітовською 2015р.) та інші п'єси перетворили Е.-Е. Шмітта на театральну зірку першої величини.

П'єса «Готель між двох світів» (Hôtel des deux mondes, 1999) — химерний погляд на «ціну» людини, на її справжню сутність.

П'єсу «Зрада Айнштайна» (La Trahison d'Einstein, 2014) присвячено моральній дилемі одного з найбільших в історії людства вчених: далі обстоювати свою жорстку позицію пацифіста чи все ж подарувати людству зброю, яка, ймовірно, врятує його від жахливої війни.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».**

ISBN 978-617-7192-45-8
ISBN 978-617-7192-29-8
Серія «Колекція театральна»

© Éditions Albin Michel, Paris, 1999, 2014
© Іван Рябчій, український переклад, 2016
© «Видавництво Анетти Антоненко», 2016

ГОТЕЛЬ
МІЖ ДВОХ СВІТІВ

Ні в чому я не впевнений так,
як у непевному.
Франсуа Війон

ДІЙОВІ ОСОБИ

Жульєн Порталь
Маг Раджапур
Доктор С.
Президент Дельбек
Лора
Марі

Хлопець у білому (роль без слів)
Дівчина в білому (роль без слів)

Обстава весь час однакова.

а другою спирається на дверцята ліфта. Потерши чоло, він збирається з силами і поволі виходить. Рухається він досить непевно, ніби щойно зазнав пригоди, яка його спантеличила.

Якусь мить Жульєн роззирається, потім підходить до стійки рецепції. Відразу бозна-звідки з'являється довготелесий служка, що ґречно всміхається.

Жульєн спирається на стійку.

ЖУЛЬЄН: Де я?

Замість відповіді служка повагом простягає Жульєнові ключ.

ЖУЛЬЄН: Авжеж, ви маєте рацію — мені слід відпочити.

Служка робить знак. Дівчина в білому — така ж вправна й мовчазна, як і він, — наближається до Жульєна. Вона мовчить, але Жульєн відповідає їй так, ніби вона до нього звертається.

ЖУЛЬЄН: Звісно, в мене є речі — вони у моєму авто, — проте… *(Він нишпорить у кишенях, шукаючи ключі, але не знаходить їх. Тоді сумно зауважує:)* Нехай… повернемося по них пізніше…

Служниця бере його за руку й веде до коридору, позначеного літерою B. Проте Жульєн раптом зупиняється й обертається.

ЖУЛЬЄН: Певно, ви мали б занотувати моє ім'я… бо що як хтось мені потелефонує…

Служка показує йому журнал реєстрації пожильців.

ЖУЛЬЄН: О… то ви вже занотували… це добре… *(Він явно збентежений.)* Авжеж, ви маєте рацію, мені конче слід відпочити…

Служниця дбайливо підтримує Жульєна. Вони зникають у коридорі В.

Тим часом із коридору Ж виходять двоє пожильців. Маг Раджапур, убраний у шовковий халат, озирає передпокій.

МАГ: Казав же я вам, що прибув новенький!

За ним чимчикує Президент Дельбек — черства, трафаретна людина, вдягнена зі стриманістю, властивою персонам, які понад усе цінують респектабельність.

ПРЕЗИДЕНТ: Ні, я нічого такого не чув!

МАГ: Не дивно — ви ж бо глухий, мов стара батарея!

ПРЕЗИДЕНТ *(ображено)*: Даруйте?!

МАГ: Ось бачите! *(Обертається до служки.)* Рафаїле, до нас прибув хтось новий?

Хлопець усміхається.

МАГ *(сприйнявши це як підтвердження)*: Ага, так я і думав!

ПРЕЗИДЕНТ *(здивовано)*: Ви його кличете Рафаїлом? А я — Гавриїлом.

МАГ: І що, він вам відповідає?

ПРЕЗИДЕНТ: Аякже!

МАГ: То ми обидва вгадали його ім'я!

ПРЕЗИДЕНТ: Не може бути! *(Обертається до стійки рецепції.)* Гавриїле, як вас насправді звати: Рафаїлом чи Гавриїлом?

Проте хлопець уже зник, не зронивши ні слова.

МАГ *(сідає)*: Чому б вам не визнати, що ми обидва вгадали?

ПРЕЗИДЕНТ: Бо ви кажете одне, а я — друге.

МАГ: І що з того?

ПРЕЗИДЕНТ: Істина — це або перше, або друге, проте ніяк не перше й друге водночас! Або так, або інак. Або ви маєте рацію і я помиляюсь. Або ж моя правда, а помиляєтесь ви.

МАГ: А ваша істина з моєю ужитись не може?

ПРЕЗИДЕНТ: Звісно, що ні!

МАГ: Ти диви… Достоту заміжня пані: ділити її не можна ні з ким.

ПРЕЗИДЕНТ: Я пані Президентову ніколи ні з ким не ділив!

МАГ: О, в це я охоче вірю! Адже вчора ви показували мені її фото…

ПРЕЗИДЕНТ *(ображено)*: Даруйте?!

МАГ *(повторює, ніби глухому)*: Бо вчора ви показували мені її фото!

Маг розгортає газету і занурюється у читання. Та це не зупиняє Президента.

ПРЕЗИДЕНТ: Ви бачили сьогодні Доктора С.? *(Маг відкриває рота, щоби відповісти, але не встигає.)* А я досі його не бачив! Зранку навмисно зробив запит на побачення — проте відповіді не отримав і досі. Хіба можна так поводитися з людьми?! Га?! Я вас питаю! *(Маг знову відкриває рота, щоби відповісти, але знову не встигає.)* Це абсолютно неприпустимо! Адже на кожного з нас складено докладні й вичерпні досьє, тож Доктор С. знає, з ким має справу. Як гадаєте, чи можна вважати таку людину компетентною? *(Маг знову відкриває рота, щоби відповісти, але знову не встигає.)* У мене складається враження, що нині медичну освіту дають неправильно: студентів напихають знаннями, мов різдвяних індичок, але головному — навичкам — їх не вчать! Із такою «сучасною медициною» ми отримуємо не освічених фахівців, а варварів, напакованих інформацією. Ви ж зі мною згодні, чи не так? *(Маг знову відкриває рота, щоби відповісти, але знову не встигає.)* Яке гниле покоління — вони ж ніколи не відали ні голоду, ні холоду, не спізнали війни! З народження плавають, як вареники у сметані, — розкошують, насолоджуючись життям!

МАГ: Слухайте, Президенте, вам узагалі потрібні відповіді на ваші запитання?!

ПРЕЗИДЕНТ: Даруйте, що?

МАГ *(ніби до глухого)*: Мої відповіді вам потрібні, га?

ПРЕЗИДЕНТ: Та що ви до мене чіпляєтесь?! Звісно, я дуже ціную вашу компанію, проте — дайте мені договорити!

Маг зітхає і повертається до газети.

МАГ: А шум від читання газети вам не заважає?

ПРЕЗИДЕНТ: Даруйте?

Заходить Марі.

МАРІ: Я чотири рази заправляла ліжко, п'ять разів мила раковину, відпарювала фіранки — вже й не знаю, чим себе зайняти! Чи не дасте мені, бува, якоїсь роботи? Не знаю… Може, ґудзика якого пришити? Чи підрубити кант?

ПРЕЗИДЕНТ *(сухим, офіційним тоном)*: Мадам, вас сьогодні приймав Доктор С.?

МАРІ: Ні. Однак я просилася.

ПРЕЗИДЕНТ: Це неприпустимо! До нас ставляться, мов до якоїсь прислуги!

МАГ *(докірливо)*: Пане Президенте!

МАРІ *(радісно)*: О, що ви, пане, він не помилився: я й справді служниця!

ПРЕЗИДЕНТ: Ага! Бачите!

МАГ: Президенте, тут рекомендаційні листи не потрібні.

ПРЕЗИДЕНТ: Хочете сказати: всі рівні? Егалітаризм? Ця республіканська проказа просотилась усюди! Тепер усім байдуже, хто є хто. Посада й ціна людини вже не мають значення!

МАГ: А як на мене, то справжня цінність людини в тому, що вона — людина, оце й усе.

ПРЕЗИДЕНТ: Яка дурня! І небезпечна дурня!

МАРІ *(до Мага)*: Цей месьє має рацію: хіба можна прирівнювати Президента до служниці?

ПРЕЗИДЕНТ: Бачите? Навіть вона визнає! Дозвольте запитати, мадам: яка ж між нами різниця?

МАРІ: Ну…

ПРЕЗИДЕНТ: Будь ласка, не соромтеся, дайте відповідь — я наполягаю! Нехай наш друг це почує. *(Підвищує голос.)* А Доктор С., якщо він нас чує, хай дізна́ється, яка ж — із вашого погляду — різниця між Президентом і служницею!

МАРІ: З мого погляду? Ну, гадаю, передусім справа у письмовому столі…

ПРЕЗИДЕНТ *(заохочуючи її)*: Тобто?

МАРІ: Президент смітить на столі, а служниця прибирає сміття.

МАГ *(зацікавившись)*: О, кажіть далі!

МАРІ: З манерою розмовляти — іще гірше. Президент звертається до людей так, ніби вони всі гівнюки, а служниця — ніби вона сама дурепа.

МАГ: А що ще?

МАРІ: У Президента перед іменем завжди стоїть ціла упряж регалій: месьє Президент Такий-то, генеральний директор Такого-то акціонерного товариства, член Наглядової ради чогось там, командор Ордену Почесного легіону… А у служниці є тільки прізвище — ба ні, часом і цього немає, воно швидко втрачається. Бо… значно зручніше зватися просто Марі, адже господарі трапляються забудькуваті, тож я миттю перетворююсь на просто Марі…

МАГ *(обернувшись до Президента)*: А й справді: дивно, що, за такої очевидної різниці між вами, Доктор С. вас досі не прийняв!

Тимчасом заходить Жульєн. Йому вочевидь ведеться значно краще.

ЖУЛЬЄН: Усім доброго дня.

Усі підводяться на знак вітання.

ЖУЛЬЄН: Мене звати Жульєном Порталем.

МАГ: Дозвольте представити вам месьє Президента Дельбека та мадам Мартен.

МАРІ: Марі Мартен. Утім — просто Марі. Банальне ім'я…

МАГ: А я — маг Раджапур.

ЖУЛЬЄН: Даруйте, вас це, певно, здивує, але мені незрозуміло, що я тут роблю. Не пригадую, щоб резервував номер у цьому готелі, а проте — щойно я увійшов, як моє ім'я було вже занотоване в журналі. Хто тут головний? І що це взагалі за місце?

МАГ: Що ви маєте на увазі під «місцем»?

ЖУЛЬЄН: Як називається місто? Яке тут проходить шосе?

МАГ: Гадки не маю!

ЖУЛЬЄН: Тобто як? Ви тут теж новенький?

МАГ: О ні, що ви! Я — найдавніший пожилець у цьому готелі. Живу тут уже півроку.

ЖУЛЬЄН: Даруйте, але від ранку я досить збентежений, тож мені важко розуміти, що кажуть інші. Як називається цей готель?

Пожильці мовчать. Жульєн дивиться по черзі на кожного з них. Вони німують. Жульєн знову тре собі чоло. Марі кладе руку йому на плече.

МАРІ: Ви потрапили до аварії?

ЖУЛЬЄН: Так… або ні… *(Напружено намагається пригадати.)* Не знаю. Так, я справді був на якомусь шосе, була ніч. Хоч я й щедро приливав вином вечерю, все ж упевнено керував автівкою — «Пародео-С6», остання модель. Чули?

МАГ: Я розрізняю лише два види автівок: ті, в яких на даху є позначка «Таксі», та решта інших.

ЖУЛЬЄН: Авжеж, я гнав, проте точно пам'ятаю, що вів упевнено! Я повертався додому…

МАРІ: На вас хтось чекав?

ЖУЛЬЄН *(похнюпившись)*: Ні…

МАРІ: Шкода. Завжди хтось має чекати… це — єдиний спосіб уникнути катастрофи.

ЖУЛЬЄН *(ображено)*: Не було ніякої катастрофи!

Усі дивляться на нього співчутливо і скептично водночас.

ЖУЛЬЄН *(протестує)*: Аварії не було! Не було!

Усі мовчать. Жульєн сідає.

ЖУЛЬЄН: Я мав зрозуміти, що сплю, коли заїхав перепочити до цього мотелю.

МАГ: До «мотелю»?! Але ж ви й дивак! Тільки послухайте! До «мотелю»!

Марі і Маг не можуть втриматися від сміху. Президент величезним зусиллям приєднується до їхніх веселощів.

Раптом вітальнею проходить служка в білому. Зупинившись на мить, він дивиться на пожильців і лагідно усміхається.

Гигикання миттю стихає.

МАРІ *(присоромлено)*: Так, Еммануїле, ви маєте рацію: кепкувати неввічливо.

ПРЕЗИДЕНТ *(подивовано)*: А ви, бачу, його кличете Еммануїлом?

Служка виходить.

ЖУЛЬЄН: То ви можете мені допомогти?

МАГ *(Жульєнові)*: Повірте моєму досвіду, юначе: збагнути, де ви, можна лише одним способом — запитати в кожного з нас, що він робив перед тим, як потрапити сюди.

Марі схвально киває. Президент, трохи повагавшись, теж.

ПРЕЗИДЕНТ: Якщо це вам справді допоможе…

ЖУЛЬЄН: Але ж це абсурд!

МАГ: І все ж іншого способу не існує…

МАРІ: Його правда. *(Жульєнові:)* Запитайте мене! *(Жульєн не реагує.)* Та питайте ж мене, трясця! *(Жульєн спантеличено кривиться, але Марі тлумачить це як згоду.)* Ну ось, ви всі бачили — він мене запитав! *(Радісно зітхає і починає свою оповідку.)* Марі — саме так мене назвали батьки. До біса чудова думка! Цілісіньке життя я підтирала і витирала. Підтирала і витирала! Батьки ніби ще тоді знали, що губка, віник і ганчірка — єдиний для мене шлях. От і начепили мені на чоло це ім'я — Марі! Татко наймався працювати в селі — красенем був: такий темний увесь і волохатий. Зранку поголиться — а вдень уже відросло. Знаєте, що це означає, ні? Усе це волосся, що так і пре, — це чоловіча сила, тобто всередині забагато сперми, і чоловіку весь час кортить їбатися. Мама щовесни приводила нам братика чи сестричку. Менших за мене було аж дванадцять! Тож я мала весь час купу роботи — бідна матуся занадто втомлювалась. На щастя, тринадцятий — Паскаліто — прийшов на світ не дуже здоровим: личком був подібний до соняха і весь час куняв, байдужий до всього. Батьки всім казали, що бідолашне гепнулося з воза із буряками. Після цього таточко став одягати резинку. Я оце думаю, що матуся навмисне пошкодила собі рожачку…

ПРЕЗИДЕНТ *(перелякано)*: Ближче до справи, будь ласка, ближче до справи…

МАРІ: Ближче, ніж є, вже не буде! Ви ж ніколи не даєте мені поговорити — тож тепер мене не зупинити!.. Я, отже, махала шматою з рання до смерку, і хвили-

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ